

COM L'EDAT D'OR, DES DE LA TERRA OBSCURA

Sovint es vincula la figura del poeta amb la d'un ésser solitari, poc sociable i, fins i tot, allunyat de la realitat del món que li ha tocat de viure. Aquesta associació, que avui podem titllar de pre-judici, prové d'una interpretació esbiaixada del Romanticisme *fort* (el que van posar de manifest Hölderlin, Novalis, Hugo, Leopardi o Keats), i es manifesta en la malaltissa concepció del poeta com un ésser avesat al dolor com a ètica i al plor i la melangia com expressions de la seva incapacitat d'adaptació a les adverses circumstàncies en què ha de sobreviure tot l'humà. (Aquest és el Romanticisme de tercera fila que s'establí a les espanyes i que la frivolitat amb què es van tractar determinats mites van multiplicar-ne amb desmesura el primíssim gruix intel·lectual del seu rerefons.)

Perquè, certament, el poeta ni és un ésser aïllat ni la seva pràctica s'esdevé fora del món, sinó que s'hi insereix ben endins, en la canviant dinàmica del quefer humà, per esdevenir pur reflex de les contradiccions del seu temps. És així que ara entenem perquè els romàntics van pensar l'ésser (un nou déu) des de la més rabiosa desesperació, i el seu esdevenir com una inexorable fugida dels déus; per això van voler indicar la via vers una (nova) vida superior, que consistia –com va escriure Hölderlin– a

veure el món del vivent a la mesura humana

i atendre l'alt sentit com la més alta vida

per atansar-se al paradigma de l'obra com a síntesi d'art i reflexió.

La decidida intervenció del poeta en el món a través de la seva aportació en la renovació dels llenguatges, i més encara, la ruptura del seu secular aïllament, van manifestar-se de manera vigorosa amb la irrupció de les primeres avantguardes, llavors que el coratge per mantenir individualment posicions radicals es refugiava en la força del grup, en els constants intents de fer prevaldre idees renovadores per fer saltar l'ordre burgès caduc. Dadà, el futurisme, el surrealisme i tots els ismes del primer terç del segle vint van arrencar a redós de l'activisme d'un grup que neixia de manera gairebé atzarosa i espontània i que després, com no podia ser altrament, es van dissoldre –de vegades de forma violent– per donar lloc a les corresponents obres individuals, la potència de les quals sovint minvaria en relació a la força multiplicadora que havien adquirit dins del grup.

Valgui aquest excurs per situar i homenatjar els esforços col·lectius que van encetar iniciatives renovadores, ja sigui manifestant noves maneres d'entendre i fer la poesia o, simplement, assenyalant posicions d'obert enfrontament amb el poder, el qual sempre se sent idolatrat per les pràctiques artístiques o poètiques més regressives.

En aquest sentit, la història recent de Sabadell mostra un cert nombre de col·lectius que van certificar el seu naixement emfasitzant la seva voluntat renovadora i de canvi. Podem citar, a tall d'exemple i sense voluntat exhaustiva, el manifest entorn l'exposició d'*Art Nou Català* (1915), "la colla de Sabadell" i *La Mirada* (anys trenta), *Gallot* i *Riutort* (anys seixanta), i als anys vuitanta, *Èczema*, *les edicions dels dies* o *Fragments*. En el tombant del segle, un col·lectiu de poetes pren el relleu d'aquesta cursa vers la renovació i constitueix el grup *Papers de Versàlia*. (Només des d'una perspectiva temporal serà possible adonar-se del fil conductor que relliga totes aquestes actituds i activitats. Ben cert, però, que sense els precedents, cap grup no hauria actuat tal com es va manifestar. Un cop més, el temps: aquest implacable crític que situa tot i tothom en el seu lloc.)

El naixement de *Papers de Versàlia* s'esdevé a principis de 2001, quan un conjunt d'amics –ferits per la lletra– es reuneixen un cop al mes entorn del pati noucentista de la casa Taulé –seu de l'Alliance Française– per parlar de poesia. Generacionalment compacte però divers en les seves concepcions no solament estètiques sinó, fins i tot, de llengua, el grup es dona a conèixer públicament amb una lectura

durant la Festa Major d'aquell any. Constitueixen el col·lectiu Marcel Ayats, Josep Gerona, Esteban Martínez, Quilo Martínez i Josep Maria Ripoll –que formaran el nucli dur i estable juntament amb Francesc Reina, que s'hi incorporarà més tard– i Sílvia Melgarejo, Òscar Rocabert i Pere Gil que aviat abandonaran el grup.

Poc temps després, al març de l'any següent, va aparèixer el primer exemplar de les *plaquettes*, que constituïran la senyera del col·lectiu i de les quals a hores d'ara ja se n'han publicat dotze números – cadascun d'ells singularitzats per un nom, que segueix l'ordre alfabètic (**Ara**, **Blau**, **Call**, **Dins**, etc.), i un lema (*Devorat: l'inefable el va temptar, Estic de pas: em plau l'efímer*, etc.) que explicita una voluntat poètica de risc i de renovació. Pulcrament impresos, cada lliurament dels *Papers* també se singularitza per l'aportació visual d'un artista.

El primer número contenia exclusivament obra dels poetes del grup i començava amb un text que pot ser considerat un manifest de la diversitat. Es planyia de la (lamentable) situació de la poesia i esgrimien els *Papers* com una acció per reivindicar-la, situant-se al marge de modes i del mercat i posant de relleu que l'heterogeni era allò que els unia. Signe dels temps, la poètica comuna calia cercar-la en l'addició de les poètiques individuals. I el rigor com a punt de confluència.

Ayats expressava la seva voluntat de revolta escrivint que “davant l'aguait del caçador / obrim la gàbia de l'ocell”. Gerona, en un llarg poema, fustigava els poetes de l'ordre establert, i exhibia l'urc de “no pertànyer al club / –aquí hi veig el perill més gran– / d'aquells tristos poetes massa sobris / autors constants del poema emmirallat”. Esteban Martínez, per la seva part, afirmava que “la poesia / es un exercici de memòria, / una gimnasia saludable / de todos aquellos / quienes se niegan a sí mismos”. Quilo Martínez recorria a l'exaltació de la fundació mítica de la paraula i del poema amb el tornaveu de la gran tradició llatinoamericana: “Cuando llegó el poeta / los cerros tenían nombre y los ríos ya habían sido bautizados”. Finalment, Ripoll, amb la seva poesia cultíssima i irònica, i després d'un magnífic sonet on feia una declaració de la seva genealogia poètica, resumia –potser de forma involuntària– la visió postmoderna del grup: “Sovint tampoc no sé vers on va el vers, / ni sobre què el poema versa encara”.

A partir d'aquest primer número *Papers de Versàlia* va anar acollint, en una generosa actitud d'obertura intel·lectual, la col·laboració d'autors i d'estètiques ben diversos: de Montserrat Abelló a Chantal Maillard, de Feliu Formosa a Josep Maria Ujà, de Rodolfo Häsler a Andrés Sánchez Robaina, de Teresa Pascual a José Maria Micó.

Com no podia ser altrament, l'edició de les *plaquettes* va portar el grup a donar un pas més enllà i endinsar-se en el terreny de l'edició de llibres. A començaments de 2005 es van editar els dos primers títols de la col·lecció *Zona blanca: Dels marges*, de Josep Maria Ripoll, i *Los azulejos públicos*, de Francesc Reina. Fa poques setmanes han aparegut dos volums més, *El clima de l'asfalt*, de Marcel Ayats i *Paisajes de la voz*, d'Esteban Martínez.

La difusió dels productes de *Papers de Versàlia* és el veritable taló d'Aquil·les del projecte i el que en pot decidir el futur. De moment, la imaginació i la ferma voluntat de continuar –manifestada prou al llarg de cinc anys– han suplert la manca de recursos que caracteritzen projectes semblants. Presentacions, lectures públiques, una pàgina web (www.papersdeversalia.com) i minsos ajuts institucionals són els febles canals que sustenten aquesta aventura. Una admirable aventura intel·lectual, concebuda des del rigor i la diversitat que constitueix, per ella mateixa, una poètica del possible exemplificada en el lema del número *Llop*: “Com l'edat d'or, des de la terra obscura”...

ANTONI CLAPÉS

Poeta i editor

(Sobre el grup en general) Publicat a la revista *Quadern 157*, Sabadell, octubre 2006)